Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Hoofddirectie Transitie

Bezoekadres
Den Haag
www.rvo.nl

Bijlage

1: Nadere toelichting per wetsartikel

Aan: Ambtelijke bijstand initiatiefnemers Grinswis en Holman
Van: De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Datum 26 september 2025
Betreft Advies RVO over de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het initiatiefwetsvoorstel Grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet van het lid Holman en het lid Grinwis

Door de leden Holman en Grinwis is een initiatiefwetsvoorstel opgesteld om landbouw en de natuur in Nederland met elkaar in evenwicht te brengen. Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de initiatiefwet is door hen via de ambtelijke bijstand van LVVN aan de RVO en de NVWA om advies gevraagd.

RVO waardeert het dat in dit stadium aandacht is voor de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de initiatiefwet. Dit is een van de oproepen geweest aan de politiek in de Stand van RVO en bij diverse rondetafelgesprekken. Het voorliggende advies is een advies op hoofdlijnen. Allereerst worden een aantal algemene adviezen gegeven. Vervolgens wordt ingegaan op de drie onderdelen van de initiatiefwet. In de bijlage wordt per wetsartikel concrete input gegeven.

Algemeen

Advies: Zorg dat de wet aansluit op bestaand instrumentarium ten behoeve van een geborgde aanpak en minder regeldruk

De initiatiefwet staat niet op zichzelf maar hangt samen met andere maatregelen. Uit de Meststoffenwet en bijvoorbeeld ook de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN), het (nieuwe) Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), de Natuurherstelverordening (NHV), het 8e actieprogramma nitraatrichtlijn (8eAP), de Kaderrichtlijn water (KRW) het Agrarisch Natuurbeheer (ANB), de Wet Dieren en het maatregelenpakket van de Ministeriële Commissie voor Economie en Natuurherstel (MCEN). Voor de verdere uitwerking van de wet is het belangrijk te verduidelijken hoe de initiatiefwet hiermee samenhangt en hoe de integraliteit vorm krijgt. Dit is van belang om te kunnen beoordelen hoe groot het doelbereik is en hoe de maatregelen uitpakken op het boerenerf. Zorg voor een samenhangende geborgde aanpak van de stikstof-, natuur- en klimaatdoelen en voorkom dat agrariërs te maken krijgen met nog meer regeldruk, administratieve lasten en tegenstrijdige regelgeving.

Advies: Zorg dat de begrippen en definities van het Initiatiefwetsvoorstel geharmoniseerd worden met de Meststoffenwet en andere relevante regelgeving en geef een artikelsgewijze duiding en beschrijving van definities

In de initiatiefwet ontbreken de artikelsgewijze duiding en technische definities. Deze zijn essentieel om de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid te kunnen beoordelen. Zonder deze duiding en definities is niet aan te geven hoe de wet in

de praktijk uitwerkt. RVO heeft veel klantcontact met agrariërs vanwege onduidelijke en tegenstrijdige definities in andere wetgeving waardoor een onduidelijke uitvoeringspraktijk ontstaat. Het is van belang dat begrippen als *(landbouw)grond, afstandsbepaling, vervoerregio* en *diersoorten* duidelijk en eenduidig zijn. Om de doenbaarheid voor agrariërs beter te borgen, moeten de duiding en de definities ten minste worden geharmoniseerd met de bestaande Meststoffenwet en zo mogelijk met andere regelgeving.

Advies: Maak een bewuste keuze over middelsturing of doelsturing
Afgelopen jaren is t.a.v. de bestaande wet- en regelgeving veel ingezet om de overgang naar doelsturing te realiseren. De voorliggende initiatiefwet stuurt met een normerend instrumentarium op extensivering. Dit kan worden gezien als middelsturing en is daarmee afwijkend van de inzet op doelsturing. Maak hierin een bewuste afweging en bepaal wat de gewenste instrumentenmix is. Voorkomen moet worden dat gezien de inzet op doelsturing deze wet later aangepast moet worden. Creëer daarom ruimte in het wetsvoorstel om eventueel later alsnog doelsturing toe te kunnen toepassen.

1. Grondgebondenheid met een graslandnorm voor de melkveehouderij

Advies: Breng samenhang aan in instrumenten die zijn gericht op extensivering.
De GVE-norm is gericht op extensivering. Extensivering wordt gestimuleerd via de regeling Samenwerking Veenweide in Natura 2000-gebieden en de aankomende Subsidieregeling Extensivering Melkveehouderij. Daarnaast leidt ook het afromen van fosfaatrechten tot een beperking van het aantal dieren.
De invoering van een lagere GVE-norm is een extra instrument dat stuurt op extensivering. Zorg dat deze maatregelen zich tot elkaar verhouden om tegenstrijdige en complexe regelgeving te voorkomen.

Advies: Bereken hoeveel reductie een GVE-norm van 2,8 oplevert en houd daarbij rekening met de uitgangssituatie.
De meest recente cijfers m.b.t. GVE-normen per hectare komen uit 2022 en behoeven daarom actualisatie om de precieze impact en doelmatigheid van de nieuwe GVE-norm te weten. Een deel van de melkveehouderbedrijven voldoet al aan de voorgenomen GVE-norm of zit daar zelfs onder. Voor die melkveehouders kan een prikkel ontstaan om te intensiveren, waardoor uiteindelijk de beoogde reductie niet wordt gehaald. In het wetsvoorstel geldt bovendien geen GVE-norm voor andere graasdieren dan koeien. Houd daarom rekening met de mogelijkheid dat melkveehouders het vee gaan uitbreiden, met bijvoorbeeld schapen of geiten. Dat kan de concurrentiekracht veranderen en zorgen voor nadelige neveneffecten voor bijvoorbeeld schapenhouders. Houd daarom ook oog voor andere sectoren. Daarbij vraagt ook het tijdspad aandacht: invoering van de GVE-norm is nu gericht op 2034, terwijl de opgave is al eerder dan in 2034 natuurherstel en stikstofvermindering te realiseren.

2. Aanpassing mesttransporten en vervoersregio's

Advies: Definieer voorwaarden van bestemming en definities
Er worden in de initiatiefwet geen voorwaarden gesteld aan de bestemmingslocatie van een mesttransport. Via intermediairs en tussenopslagen lijken de vervoerregio's eenvoudig te kunnen worden omzeild. Ook hier moeten de definities scherper worden geformuleerd t.b.v. de doelmatigheid van het wetsvoorstel. O.b.v. de huidige formulering kunnen percelen op afstand onder een bedrijf geschaard worden om de vervoerregio's te omzeilen. Wanneer de

afstandsbepaling en de vervoersregio niet goed omschreven zijn, is de wet ook niet goed uitvoerbaar en administratief te handhaven. Indien het mogelijk blijft om de vervoersregio's te omzeilen, kan het beoogde doel om dierlijke mest in de eigen regio te gebruiken niet gerealiseerd worden.

Advies: Onderzoek of vraag en aanbod van mest in de vervoerregio's op elkaar aansluiten en wees bewust van het terugdraaien van eerdere investeringen en de doorwerking op andere sectoren

Mest is niet alleen afkomstig van de melkveehouderij, maar ook van andere sectoren, zoals de varkens- en pluimveesector. Agrariërs en mestverwerkers hebben soms al jarenlang contracten overstijgend aan de voorgestelde vervoersregio's. Ook zij zullen door dit voorstel te maken krijgen met transportbeperkingen. Daardoor zou de mestmarkt uit balans kunnen raken. Houd ook rekening met regionale verschillen, waardoor mestoverschotten niet gelijkmatig over Nederland zijn verdeeld.

Er is veel in de mestmarkt geïnvesteerd, bijvoorbeeld via de subsidieregeling Hoogwaardige Mestverwerking, Renure en het aanstellen van een mestgezant. Door vervoersbeperkingen op te leggen, is de verwachting dat de vraag naar en het aanbod van mest minder op elkaar zullen aansluiten. Zo wordt mogelijk het effect van eerdere investeringen en maatregelen tenietgedaan. Met het voorstel is export nagenoeg uitgesloten, terwijl dit mogelijk niet zo bedoeld is. Het is raadzaam om een analyse te doen op de huidige vervoersstromen om mogelijke negatieve effecten te voorkomen.

Advies: Werk de samenwerkingsovereenkomsten beter uit en overweeg daarna welke instrumentenmix geschikt is.

Een belangrijke pijler onder het wetsvoorstel is het plaatsen van dierlijke mest buiten het melkveehouderijbedrijf. De mix aan afzetmogelijkheden zijn daarbij bepalend. Daarom hangen de mogelijkheden rond samenwerkingsovereenkomsten en mestvervoer nauw met elkaar samen. In typische melkveeregio's (met name veenweidegebieden) vindt geen akkerbouw plaats. En andersom. Dat kan er mogelijk toe leiden dat samenwerken niet mogelijk is.

De verschillende genoemde samenwerkingsovereenkomsten tussen aanbieders en afnemers van mest hebben meer toelichting nodig. Nu is niet duidelijk wat het voordeel voor de akkerbouwer is, terwijl zij hier de tweede partij in de overeenkomst zijn. In de memorie van toelichting wordt gesproken over het gezamenlijk invullen van de Gecombineerde opgave. Dat wordt niet nader toegelicht, maar heeft consequenties voor de uitvoering.

Geef een uitgebreidere toelichting op de samenwerkingsovereenkomsten, doe een analyse op de huidige situatie en bepaal daarna welke instrumentenmix het meest geschikt is voor sturing op het vervoer van dierlijke mest. Overweeg daarbij een instrument dat rekening houdt met verschillende situaties in regio’s.

3. Aanwijzing van maatschappelijke landbouwgebieden door provincies, waar een graslandnorm van 1,5 GVE gaat gelden

Advies: Geef provincies kaders omwille van doelbereik, continuïteit, uitvoerbaarheid en handbaarheid en borg een gelijk speelveld

In het initiatiefvoorstel hebben provincies de bevoegdheid om de maatschappelijke landbouwgebieden aan te wijzen. Daarnaast hebben provincies een jaar de tijd om de maatschappelijke landbouwgebieden aan te wijzen. Dit kan leiden tot verschillen in provincies, onzekerheid voor agrariërs en onduidelijkheid voor de uitvoerbaarheid.

Het maken van afspraken tussen (buur)provincies over waar de maatschappelijke gebieden moeten liggen, is een langdurig proces, zeker vanwege tegenstrijdige belangen in grensgebieden. Landbouwers in die gebieden blijven in dat geval in onzekerheid zitten of ze aan bijvoorbeeld de 2,8 of 1,5 GVE moeten voldoen. Als provincies wel tot een overeenkomst zijn gekomen en maatschappelijke landbouwgebieden aangewezen hebben, kunnen veranderende Gedeputeerde Staten of Provinciale Staten deze gebieden mogelijk herzien, waardoor er geen zekerheid en stabiliteit voor de agrariër is. Om de continuïteit, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid te borgen is het advies om de provincies kaders mee te geven voor het aanwijzen van de maatschappelijke landbouwgebieden. Duidelijke meerjarige kaders kunnen ook het beoogde doelbereik borgen.

Advies: Werk de handhaving nader uit met oog voor een duidelijke governance en afspraken tussen NVWA, IPO en RVO

Doordat in het Initiatiefwetsvoorstel afzonderlijke provincies de bevoegdheid hebben om de maatschappelijke landbouwgebieden aan te wijzen, kan het zijn dat de uitvoering en handhaving in elke provincie verschillend wordt. Dat vraagt afstemming over de uitvoering en handhaving tussen provincies, RVO, NVWA en andere partijen. Een heldere governance en duidelijke werkafspraken (bijvoorbeeld over uitwisseling van data) tussen NVWA, IPO en RVO zijn nodig. Via lagere regelgeving moet verder uitgewerkt worden hoe de handhaving ingericht zou moeten worden. Hierbij is een heldere afbakening van de maatschappelijke landbouwgebieden noodzakelijk.

Advies: Onderzoek op korte termijn welke vormen van subsidie het meest kansrijk zijn

Een andere belangrijke pijler onder het wetsvoorstel is het vergoeden van bedrijven voor beperkingen die worden opgelegd door een lagere GVE-norm. De vergoeding aan melkveehouders in deze gebieden kan komen uit het Europese subsidiekader, daarbij kan worden gedacht aan het specificeren van de GLB-basissteun, natuurlijke beperkingen of gebiedsspecifieke nadelen (Natura 2000-gebieden). Deze pijler is summier uitgewerkt en dat leidt tot onzekerheid voor melkveehouders. Er is immers een risico dat het niet is in te bedden in Europese steunkaders en het Nationaal Strategisch Plan. Dat vraagt om goede afstemming met de Europese Commissie. Dit soort trajecten kennen een lange doorlooptijd. Zorg dat het tijdig wordt ingebracht bij de voorbereiding van de GLB-periode 2028-2034.

Advies: Houd rekening met de mogelijkheid dat aanwijzing van maatschappelijke landbouwgebieden mogelijk een prijsopdrijvende werking voor grond heeft en stel eventueel flankerend beleid op.
Door de aanwijzing van maatschappelijke gebieden waar de lagere GVE-norm gaat gelden is daar meer landbouwgrond nodig om koeien te kunnen houden. Het is niet duidelijk of die landbouwgrond ook in die gebieden moet liggen. De GVE-normen kunnen leiden tot hogere grondprijzen. Ga na wat daarvan de consequenties zijn en of er eventueel flankerend beleid nodig is.

Tot slot

Bij de beoordeling op de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van de initiatiefwet concludeert RVO dat de samenhang met andere maatregelen en instrumenten voor verduurzaming van de landbouw en natuurherstel nog de nodige aandacht vraagt. Ook zijn technische details nog onduidelijk. RVO kan bij een eventuele nadere uitwerking van deze initiatiefwet hierin meedenken en adviseren over de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid.

Bijlage 1: nadere toelichting per wetsartikel – Initiatiefwet Grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet van de leden Holman en Grinwis

In aanvulling op het hoofdlijnenadvies van RVO op de initiatiefwet wordt in deze bijlage per wetsartikel input op de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid gegeven.

Algemeen:

- Benoem expliciet dat de *Wet verantwoorde groei melkveehouderij* en de *Wet grondgebonden groei melkveehouderij* komen te vervallen met de invoering van deze initiatiefwet. Onderzoek ook of meer regelgeving kan komen te vervallen.
- De artikelsgewijze toelichting bij het wetsvoorstel ontbreekt en daarmee ontbreekt ook aanvullende (wetstechnische) informatie en duiding van de inhoud, die cruciaal is voor een beoordeling of het uitvoerbaar en handhaafbaar is.
- Woorden en begrippen zijn niet altijd (juist) gedefinieerd in het wetsvoorstel. Hierdoor is de precieze duiding van woorden en begrippen niet altijd bekend, bijvoorbeeld de grondgebonden melkveehouderij, alle bedrijfsmatig gehouden dieren, grondgebonden landbouw, veehouderij, landbouwgrond, laad- en loslocatie, etc. Onderzoek of het mogelijk is om begrippen en woorden te definiëren en indien mogelijke te harmoniseren met andere wet- en regelgeving.
- Het wetsvoorstel bestaat uit artikelen die in een losse context zijn beoordeeld. Onvoorziene weeffouten kunnen worden voorkomen door het wetsvoorstel integraal te toetsen op de impact van bestaande regels. Dit kan worden voorkomen door bij voorkeur aanpassingen in onderliggende regelgeving (AMvB, ministeriële regelingen) gelijktijdig te behandelen.

ARTIKEL I MESTSTOFFENWET

Artikel I Onderdeel A

- Verwijs naar het rustgewassenoverzicht in het Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL) in plaats van naar de verordening. De lijst in het BAL, is de lijst waar vanuit de Meststoffenwet en onderliggende regelgeving naar wordt verwezen. De lijst in het BAL wordt nog aangepast.

Artikel I Onderdeel B

Artikel 15a <u>vervoersregio's:</u>

- Onderzoek wat de gevolgen zijn voor de verschillende regio's en voor de verschillende doelgroepen door het toevoegen van dit artikel. Kan bijvoorbeeld de mogelijkheid ontstaan dat regio's een tekort aan dierlijke meststoffen krijgen en andere regio's een overschot? Diverse definities zoals bedrijf, landbouwer, locatie, dier, afstand, etc. ontbreken met als gevolg dat controle en handhaving niet mogelijk is. Aansluiten bij bestaande definities uit de Meststoffenwet kan een optie zijn en harmoniseer eventueel de verschillende definities.
- Impliciet betekent de vervoersbeperking ook een exportverbod. Export wordt niet uitgezonderd in de 100km-regel, waardoor de exportmogelijkheden worden beperkt. Ook is dit van invloed op de mestverwerkingsplicht; het is onbekend of dit een bewuste keuze is.
- Stel dat de afstand van de percelen waarvoor overgang van recht tot mestaanwending geldt groter is dan 25 km gelegen van het bedrijf van de landbouwer. Wat zijn dan de gevolgen? Telt de overeenkomst niet mee en dient de verkrijgende landbouwer het gat te verantwoorden?
- Klopt het dat het woord 'niet' wordt gebruikt? In de verwijzing naar artikel 1c worden dierlijke meststoffen bedoeld. Is het woord 'niet 'dan wel juist?

Artikel I Onderdeel C

Artikel 21 <u>hectares per grootvee-eenheid (GVE):</u>

- In 1 staat het woord 'steeds' genoemd, echter is dit voor RVO niet uitvoerbaar. RVO verwacht dat dit ook voor de landbouwer niet uitvoerbaar is. Bijvoorbeeld in de situatie dat in sommige maanden meer of minder GVE aanwezig is door het bedrijfseigen afkalfpatroon of dat er grond in het najaar gereed wordt gemaakt voor een ander gewas. Een periode van 15 mei tot 15

september (of liever nog een kalenderjaar, omdat dit aansluit bij de gebruiksnormen en fosfaatrechtenstelsel) is beter werkbaar.
- Bij a t/m d wordt gesproken over 'of'; wordt dit ook bedoeld? Of moet dit 'en/of' zijn?
- Ook in dit artikel vragen begrippen om een definitie, bijvoorbeeld 'overige rustgewassen', is een rustgewas hier gelijk aan artikel 1? Is melkvee volgens GVE-eenheid, bouwland met andere rustgewassen dan gras? Sluit zo veel mogelijk aan bij bestaande definities uit de Meststoffenwet en harmoniseer eventueel de verschillende definities. Doordat de duiding achter de artikelen ontbreekt, is de motivatie van de gemaakte keuzes niet te achterhalen. Bijvoorbeeld: *wat is de reden dat gras niet als rustgewas toegepast mag worden? Is het een bewuste keuze dat natuurgrond hier niet in mee telt? Wat zijn overige rustgewassen? Hoe is de afstand in deze gedefinieerd? Hemelsbreed? Dan dit ook zo benoemen. Moet een samenwerkingsovereenkomst ook ergens gemeld of geregistreerd worden? Of in eigen administratie houden?*
- De doelgroep is niet duidelijk. De term melkvee suggereert dat het gaat om meer dan alleen melk producerende bedrijven met melk- en kalfkoeien. Worden ook vleeskoeien, zoogkoeien, melkgeiten of melkschapen bij de regeling betrokken? Maak een bewuste keuze over de doelgroep, die aansluit bij de huidige Meststoffenwet.
- De term 'bouwland met andere rustgewassen dan gras' roept vragen op. Hier lijkt impliciet te worden verplicht om altijd een rustgewas te telen na een gewas. Dit maakt de uitvoering complexer, omdat de betreffende verplichtingen moet worden gecontroleerd. Voorgesteld wordt om aan te sluiten bij de bestaande definitie 'landbouwgrond' uit de Meststoffenwet, maar voorgesteld wordt om deze definitie te gaan harmoniseren met andere wet- en regelgeving.
- Ook het begrip 'bedrijf van de landbouwer' in lid 2 is niet duidelijk. Het is aan te bevelen om nader te onderzoeken hoe deze afstandsgrens zich verhoudt tot de huidige realiteit. Het begrip *bedrijf* behelst ook de landbouwgrond. Begrip productielocatie is niet gedefinieerd. 'Bedrijf' is niet hetzelfde als 'productielocatie'. Geadviseerd wordt om 'bedrijf van de landbouwer' te vervangen door 'productielocatie dan wel vestigingsadres van het bedrijf overeenkomstig de registratie in de KvK/RVO' (akkerbouwer heeft geen productielocatie).
- Ook percelen op afstand horen 'gewoon' bij bedrijf (= geheel van productie-eenheden). Dan telt deze grond niet meer mee voor de norm van 21 Meststoffenwet, zie lid 2 (voor melkveehouders). Op blz. 19 van de Memorie van Toelichting wordt gesproken over 25 km vanaf de productielocatie. Dat is niet hetzelfde als 'bedrijf'.
- Dit wetsvoorstel betekent 2,85 GVE per ha, huidige derogatie is 2,1 GVE per ha, de toelichting/ onderbouwing achter dit voorstel ontbreekt.
- De reguliere gebruiksnorm 170kg/N is 1,5 GVE per hectare, onderzoek voor hoeveel melkveebedrijven dit een krimp betekent.

Artikel 21a:
- Voorgesteld wordt om dit artikel in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (URM) op te nemen. Dit i.v.m. eventuele aanpassen/wijzigingen van de tabel in de toekomst. Daarnaast is het raadzaam om aan te sluiten bij dezelfde melkgift-klassen die bij de fosfaatrechten worden gehanteerd.
- De genoemde grootvee-eenheden in de tabel zijn niet onderbouwd, terwijl met drie decimalen achter de komma een hoge nauwkeurigheid wordt gesuggereerd. De verschillen tussen de waarden zijn echter miniem. Het is gebruikelijk om bij dit soort forfaits niet meer dan twee cijfers achter de komma te hanteren. Wanneer dit hier gebeurt, dan zou het aantal klassen danig worden gereduceerd, wat de uitvoerbaarheid ten goede komt.
- Het is wenselijk om een definitie van grootvee-eenheid vast te leggen. Dit gebeurt nu impliciet in het betreffende artikel. De term grootvee-eenheid roept verwarring op. Het wijkt af van de reguliere GVE-methodiek. Die werkt als volgt: Iedere diersoort krijgt dan een coëfficiënt. Een rund is daarbij altijd 1,0. Alle andere diersoorten kunnen zo omgerekend worden naar een rund, waardoor je ze bij elkaar op kunt tellen. De onderhavige bepalingen over de graslandnorm zien alleen op melkvee. Het lijkt hierdoor beter om te spreken van een melkvee-eenheid.
- De bepaling van de coëfficiënten voor melkvee wordt bepaald op grond van de melkproductie, net zoals de excretieforfaits voor stikstof en fosfaat. Daarbij wordt echter niet dezelfde categorie-indeling gehanteerd. Dat maakt de uitvoering ingewikkeld. Het is raadzaam om hiervoor dezelfde categorieën te gebruiken.

Artikel I Onderdeel D

- Klopt de aanname dat de wijziging van artikel 23, derde lid, tweede zin een puur technische wijziging is? Dat zou in de artikelsgewijze toelichting moeten worden toegelicht.

Artikel I Onderdeel E

- Niet duidelijk wordt waar het boetebedrag op gebaseerd is. Beboeten per km? Per overtreding? Wordt er een feitcode in bijlage M (Urm) opgenomen? Klopt de aanname dat de wijziging van artikel 51 een puur technische wijziging is om te zorgen dat bestuurlijke boetes mogelijk zijn? Dat zou in de artikelsgewijze toelichting moeten worden toegelicht.
- Wat als je in een jaar de norm aan GVE's niet haalt, of een aantal jaren achter elkaar niet? Hoe wordt hierop gehandhaafd? Welke rol is hierin voor RVO voorzien? Dat de overschrijding van de norm een boete betekent, wordt mogelijk gemaakt door toevoeging aan artikel 51 MSW en 62-2 MSW. De hoogte boete en wijze van beboeten wordt niet benoemd. Gebeurt dit nog in een AMvB? We missen eenzelfde soort artikel als 57,58,58a,59 MSW.

Artikel I Onderdelen F en G

- Artikel 58a ziet op overtredingen in het kader van de Wet Verantwoorde groei melkveehouderij die komt te vervallen. De wijziging van artikel 62, lid 2 zorgt ervoor dat er gehandhaafd kan worden op de onderhavige Wet Grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet en dat in lagere regelgeving kan worden bepaald wat de hoogte is van de boetes. Klopt deze aanname? Dit ontbreekt in de artikelsgewijze toelichting.

Artikel I Onderdeel H

- Met dit artikel worden zaken geregeld rond het fosfaatrechtenstelsel. De impact hiervan is niet duidelijk, omdat deze voor een deel ziet op de Wet Verantwoorde groei melkveehouderij, maar mogelijk ook op het vigerende fosfaatrechtenstelsel. Het is raadzaam om dit goed toe te lichten bij de artikelsgewijze toelichting.

Artikel I Onderdeel I
Samenwerkingsovereenkomst met overgang van het recht tot mestaanwending

- Dit artikel behoeft meer toelichting. Het is niet duidelijk wat de samenhang is met de regels rond mestverwerking zoals geregeld in artikel 15 van de Meststoffenwet en onderliggende regelgeving. De inhoud van overeenkomsten kan beter in lagere wetgeving geregeld worden.
- Klopt de aanname dat bij de eerste optie een landbouwer aan de andere partij het recht geeft om de percelen die tot zijn bedrijf behoren te mogen bemesten? En klopt de andere optie dat een landbouwer niet de andere partij laat bemesten, maar dat de landbouwer een lever- en afneemverplichting heeft waarbij hij zelf zijn percelen blijft bemesten? Dit sluit niet goed op elkaar aan. Zou hier dan ook niet de verplichting tot het telen van een rustgewas dan wel grasland op die percelen die bemest worden door de veehouder, aan toegevoegd moeten worden? Klopt onze conclusie dat de veehouder in dit geval deze percelen mee kan rekenen voor zijn graslandbepaling?
- In de overeenkomst moet komen te staan hoeveel mest afgezet wordt naar de akkerbouwer en hoeveel hectare grasland en/of rustgewassen daarvoor in ruil voor "terugkomen" naar de veehouder. Logisch is dat het vaak zal gaan om rustgewassen (bouwland), want het gaat hier om akkerbouwers. Wat is het voordeel van de akkerbouwer in deze samenwerking? Is het voor de akkerbouwer niet makkelijker/interessanter om varkensmest te gaan aanwenden? Daar krijgt de akkerbouwer misschien ook meer geld voor.
- Is het de bedoeling om een samenwerkingsovereenkomst tussen landbouwers te sluiten? Of is het mogelijk om met andere bedrijven een samenwerking aan te gaan bijv. intermediair?
- Binnen het huidige mestbeleid is uitgaan van volledige kalenderjaren uitvoerbaar. Halve kalenderjaren (bijv. 1,5 kalenderjaar) is moeilijk uitvoerbaar.
- 1c: lastige zin: wat moet hier precies mee geregeld worden? Dat de normen op de betreffende percelen niet worden overschreden? En dan is de meest beperkende norm de limiet? En welke gebruiksnorm moet ingevuld worden? Moet de mest van eigen bedrijf afkomstig zijn? Telt bijvoorbeeld Renure ook mee?
- 1f: wat wordt met deze regel bedoeld? Behoudt de akkerbouwer de gebruiksnormen en de veehouder moet iets verantwoorden? Zo ja, hoe geeft je daar invulling aan? Klopt het dat er geen vervoersbewijs dierlijk mest (rVDM) opgemaakt wordt? Is dan de grondgebondenheid bepaling anders dan gebruiksnormen? Mag de veehouder zelf bepalen waar de mest gebruikt

wordt (eigen bedrijf of bij de akkerbouwer). Wordt de akkerbouwer gekort op de gebruiksnormen?

- 1g: is het mogelijk dat een akkerbouwer/veehouder met meerdere veehouders/akkerbouwers een overeenkomst sluit? En dus met meerder partijen een Gecombineerde Opgave doet?
- 2b: wordt hier een kalenderjaar bedoeld?
- 2c en 2d: deze samenwerkingsovereenkomst gaat over een lever- en afnameplicht. Niet persé over mestaanwending. Is het in deze situatie ook mogelijk om de mest op te slaan (als afnemer)? Dan lijkt deze regel overbodig.
- Met name de 'samenwerkingsovereenkomst met overgang van het recht tot mestaanwending' behoeft meer toelichting. In de MvT (blz. 19) wordt benoemd dat veehouders kunnen samenwerken met akkerbouwers in de regio (tot 25 km) om een teveel aan stikstof op grond van de eigen dieren en grond te kunnen plaatsen en dat anders mest moet worden afgevoerd. Daarbij wordt verwezen naar paragraaf 4.8, die niet bestaat. De MvT en regelingstekst (onderdeel 1 van bijlage III) impliceren, dat dierlijke mest naar landbouwgrond van andere landbouwers mag worden vervoerd, zonder dat hoeft te worden voldaan aan regels voor mestvervoer. Als dit daadwerkelijk wordt bedoeld, dan lijkt het raadzaam in artikel 21, lid 2 verwijzingen te maken naar artikel 15, lid 1 en artikel 34, lid 1 van de Meststoffenwet, waar bepalingen over vervoer van meststoffen en verantwoording worden geregeld.
- Het eigendom van deze percelen blijven bij de overdragende landbouwer. Het gebruik met betrekking tot aanwending van mest gaat onder de huidige regels wel over naar de verkrijgende landbouwer. Het gaat dus niet om een bedrijfsintern transport. Dit betekent dat gebruik moet worden gemaakt van r-VDM en AGR-GPS apparatuur. Dat staat niet in de overeenkomst. Is dat bewust of niet opgemerkt?
- Bedrijfsgegevens die gevraagd moeten worden kunnen beter expliciet worden benoemd in beide overeenkomsten. Hierbij kun je denken aan: -relatienummer, -NAW-gegevens, -opslagcapaciteit van de mest, etc..
- Wordt onder het woord 'betreffende' percelen die percelen verstaan waarvoor het overgang van recht tot mestaanwending van toepassing zijn? Dat kan duidelijker worden omschreven, net zoals de vereiste dat die percelen niet meer dan 25 km ver zijn gelegen van het bedrijf van de landbouwer. Geldt er een maximumduur aan een overeenkomst? De duur van de overeenkomst moet bij het sluiten van de overeenkomst toch zijn bepaald.

ARTIKEL II OMGEVINGSWET

Artikel I Onderdeel A

Artikel 2.31b (verplichte instructieregels Rijk maatschappelijke landbouwgebieden)

- Dit is een technisch artikel, waarin de regels grotendeels worden gedelegeerd naar lagere regelgeving. Daarmee wordt in feite de uitwerking van dit onderdeel vooruitgeschoven. Valt dit niet onder de bevoegdheid van LVVN, maar onder die van de provincies? Betekent dit dat deze per provincie anders kunnen zijn, en per provincie jaarlijks moeten worden vastgesteld? Uitvoeringstechnisch is dit lastig, per provincies zijn de aangewezen gebieden nodig om controles te kunnen doen of om daar uitvoering aan te geven. Of ligt de handhaving hiervan bij de provincies?
- Onduidelijk is hoe deze artikelen van de Omgevingswet zich verhouden tot artikel 21 van de Meststoffenwet. De MSW spreekt over een aantal GVE per ha, de Omgevingswet heeft het over een max van 1,5 GVE in bepaalde gebieden; hoe gaat dit samen? Wat weegt het zwaarste? En wat als je deels binnen en deels buiten een gebied ligt? Geldt dit ook voor een samenwerkingsovereenkomst met een akkerbouwer? Wat betekent dit voor melkveebedrijven die deels (percelen of productielocaties) buiten de gebieden gelegen zijn?

Artikel I Onderdeel B

- Voorgesteld wordt om dit binnen het GLB uit te werken. Het is een overweging om vanuit het GLB te laten motiveren om iets te gaan doen en daarmee de keuze bij de veehouder te laten in plaats van de verplichting vanuit de Mestwet/Omgevingswet. Als dit in de Omgevingswet wordt geregeld gaan de provincies deze vergoeding dan faciliteren? Hierdoor kunnen mogelijk verschillen tussen provincies ontstaan.
- Dit is een vrij technisch artikel, waarin de regels grotendeels worden gedelegeerd naar lagere regelgeving. Lid 2 lijkt enigszins overbodig, omdat dit via artikel 2.31b al is geborgd.

Artikel I Onderdeel B
Artikel 13.25 (financiële bijdragen maatschappelijke landbouwgebieden)

- Voor een definitie wordt verwezen naar een artikel. In het betreffende artikel wordt een berekening uitgelegd. Het lijkt logischer om hier een definitie te formuleren.
- Zie bij artikel 21 en 21a voor overwegingen met betrekking tot de term 'grootvee-eenheid'.

ARTIKEL III WET OP DE ECONOMISCHE DELICTEN

Artikel III

- De wijziging van de Wet op de economische delicten is een puur technische wijziging om te zorgen dat kan worden gehandhaafd en boetes op kunnen worden gelegd. In artikel 1a, onderdeel 3° wordt een verwijzing gemaakt naar artikels 21, lid 1. Daarmee lijkt deze regelgeving afdoende te zijn geborgd voor wat betreft de Meststoffenwet.

Artikel IV en V
Dit betreffen technische artikelen.